

BUDA-PESTA

9 Iuliu st. v.

21 Iuliu st. n.

Va esi joi'a si duminec'a.

Redacțiunea: strad'a arbo-
relui verde nr. 12.

Nr. 51.

ANULU XIV.
1878.

Pretulu pe unu anu 10 fl.
Pe 1/2 de anu 5 fl.; pe 1/4 de
anu 2 fl. 70 cr.

Pentru Romani'a 2 galbeni.

Despartirea Basarabiei de Români'a.

Muscalesce-oiu învetiá,
Când eu limb'a mi-oiu taiá.
Cântecu din Basarabia.

România, mama dulce,
Eu te lasu cu Dumnedieu,
Câci dusmanulu ier me duce,
Ier me ia din bratiulu teu!
Sâm rapita, sfasiata,
Sufetulu meu plânge frântu;
Dar din pragu eu încodata
Gialnicu bine-te-cuvântu!

Trista me despartu de tine,
Ce cá mama m'ai iubitú,
Si cu dragu totu dile line
Îmi faceai necontenitu;
Câci de-acuma ier voiu trece
Sub alu tiraniei feru,
Si 'n suflarea ei cea rece
Pomii libertatii pieru.

Înse fia câtu de grele
Catusetele p'alu meu sinu,
N'oru puté sè stinga ele
Simtîemântulu meu românu.
Si prin dile d'apesare,
Cá steluti'a printre nori,
Voiu privi cu 'ncuragiare
Faci'a ta de multe ori.

Si-oiu sperá, cá dór' odata
Jugulu cruðu se va sfarmá;
Fiic'a smulsa, liberata,
Va sborá la mama-sa.

Ce serbare va sè fia!
Mei vei stringe 'n bratiulu teu...
Pân'atunce, România,
Sè remâni cu Dumnedieu!

Iosifu Vulcanu.

Consideratiuni ortografice.

(Fine.)

Între scaderile cele mai remarcabile, ce depoporaliséza ortografi'a etimologica, la primulu locu trebuie sè punemu pasiunea cea excessiva mai cu sama a Blasienilor de a latinisé cuvintele si formele limbei si acolo, unde nu e nici o lipsa. Asiá nisce scrieri încarcate si întiepenite cá aceste: *Ai scaimbatu vitielii cu porcelii, si ai ulitatu, cá leonii nu sânt lepori de prein vinia etc.*, — te facu sè fugi mâncându pa-mântulu!

Totu asemenea impressiuni curiose facu si nisce cuvinte nepeptinate cá acestea: *Nu e bene sè-ti prendi mentea cu strigoniile si mulierile nebone etc.* Ele te facu sè te apuci de capu, si sè strigi: Dómne scapa-me de etimologisti cá acestia, cá de fonetisti me voiu aperá eu!

Nu mai pucinu burlesca mi se pare si formul'a pluralului neutralu in *a*, precum sânt: *principia, adverbia, ósa, óua etc.* Lasa, cá nicairi nu se pronuncia cu *a*, si cá la cuvintele ce finescu in *cu* si *gu* nici nu se potrivește d. e.

nu se dice : *aca-le, peteca-le, belciuga-le, plotoga-le*, ci : *ace-le, petece-le, belciuge-le, plotoge-le* etc., — dara ea e cu totul si de prisosu, pentru că form'a de flexiune în *e* ajungându pentru tóte asemenea casuri, dà o regula generala.

Déca asiá dar scrierea fonetistilor : *principii de ortografie* (orthographische Fürsten) e unu extremu ridiculosu, apoi dieu! si „*principia-le* (nu cumva *principessele*?) *de ortografia* ale etimologilor dela Blasiu te facu sè credi, cà ei latinisându asiá — voru sè fia mai Papa decâtu însusi Pap'a dela Roma!

Trecându la ortografi'a societãtii academice din Bucuresci, apoi si aci inca aflãmu destule defecte, dintre cari sulevãmu numai urmatóarele :

Cea d'ântãiu regula, ce a facutu societatea academica în privinti'a ortografieii e greșita cu totul. Acea e punctulu 1 alu „*modului de scriere allu societatei academice*“ (Annalele I pag. 280) ce suna asiá : „*Litterile d, s, t, înainte de i perdu sunetulu propriu, schimbându-se în sunetu accidentalu. — Unde aceste trei littere înainte de i isi conserva sunetulu propriu, caus'a e, cà i nu e originariu, prin urmare se substitue prin e.*“

Din acésta regula — mai ântãiu premis'a acea, — *cumca d, s, t, înainte de i perdu sunetulu propriu* — e falsa, d. e. *dirigu, singuru, tina* etc. — apoi si nexulu causalu *cumca atari i* — *cari nu alteréza pe d, s, t si-aru trage originea din e*, — nu e totu-de-una adeveratu d. e. sinu, pla-

timu, gasitu, etc.; prin urmare si consecinti'a ce o trage societatea de aci nu numai e cu totul nelogica, dara ea ar fi pentru limb'a romãna si fórte funesta. — Ce limba ar mai fi, si acést'a — rogu-ve! *Den harteetele diplomatece amu cetetu, cà cu ce patema, cu ce sela, cu ce terantia s'a dectatu posesitiunea politeca* etc.

Dar apoi regulele, ce si le-au formatu laboratorii lexiconului academicu în privinti'a sunetelor derivate ale lui *d, s, t*, — sânt si mai gróznice. Ele între altele dicu : „*consonantele d, s, t, au sunetu siueratu nu numai cu i, cà în esemplele de sus, ci si cu e dupo dênsele. când dupo acestu e vine sc, st, ll, rr, s'au r urmatu de alta consonante : putredescu, passescu, intellegu, terrina, termu, testu, serpi, desertare.*“ (Vedi Dictionariulu societãtii academice, — de Laurianu si Maximu 1871 pag. XXIII.)

Acésta regula pe câtu e de complicata si greóia, — pe atâtu e si falsa si netrebnicã. — Eu socotescu, cà nici cei ce o-au facutu nu o potu tiêné în minte asiá dupa cum e formulata — si mai cà ar fi fost mai usioru de cuprinsu, déca luându lexiconulu, si însirându tóte cuvintele, ce vor sè le traga sub calapodulu acestei regule, aru fi disu, cà *d, s, t* se immóie si înainte de *e* în cuvintele urmatóre : *putredescu* etc. citându întregu lexiconulu cu atari cuvinte.

Sè me ierte Dloru! dar ast'a apoi nu ar fi o regula, ci o secatura, o adeveratu tortura, — facia de care — nu e mirare — déca fonetistii

Maritata si totusi fara barbatu.

— Romanu americanu, de Mrs. May Agnes Fleming. —

Cartea I.

Capitululu I.

Aventur'a lui Ulrich Mason.

Ulrich Mason ratacise.

În privinti'a acést'a nu se mai putea îndoi. Pe când elu mahnit si întristatu priviá în giurulu seu, orológele din turnurile îndepartate ale orasiului Speckhaven batura cincii óre, si dupa díece minute trenulu curieru avea sè plece spre Londra. Numai timpu de díece minute mai avea dara elu. Erá deplinu confusu, strainu în acelu tiênutu, si nu sciea de fel, unde se afla.

Mr. Mason se siliá a se orientá, fiindu superatu pe sine însusi pentru acésta ratecire. La apusu se estindeau, pâna unde petrundea ochiulu, niste lacuri si regiuni mocirlose, cari se pierdeau într'unu orizontu suriu îndepartatu, la resaritu erá marea cea lata si conducea pe ratacitolu contra vântului rece alu marei nordice, la sudu si nordu se vedea unu pamentu vastu, fara arbori si tufetu, fara locuintia omenésca, — ne-spusu de neconsolabilu si parasitu.

Erá în dñu'a de 25 martiu. Óre uitatu-a cândva

Ulrich Mason acea dñi memorabila, în care elu a ratacitu si s'a începutu romanticulu vietii sale?

Dóue-díeci si sîepte de ani vietí'a lui nu produse întêmplãri mai mari, întocmai cá acelu pamentu vastu cu mocirla, care ilu încungiurá. Si iéta când în acea dñi de 25 martiu voiá sè mérga la gar'a calei ferate, spre a se rentórcé la Londra, smintesce la drumulu încrucisãtu directiunea si în urmarea aceleia deveni parastasiu la o aventura romantica atâtu de interesanta, încãtu aceea mai cà precumpeni monotoni'a trecutului seu.

Acea dñi scurta din martiu erá mai trecuta. Sórele se plecã dupa acelu pamentu mocirlosu si acele gomile arinóse, firmamentulu si marea se colorau palidu în apusu, întrerupte numai de lungile linii aurie, cari însemnau apunerea dilei.

— Mi se revóca în memoria poesile lui Byron, — cugetã Ulrich, carele avea pricepere pentru efecte regionale, — marea colorata palidu se perde în orizontulu palidu, catra apusu o slaba lucire auria, unu pamentu mocirlosu estinsu, din care se redica niste valuri de negura umedóse, si faciã de aceste unu individu singuraticu, carele privesce mahnit uñserarea.

(Va urmã.)

se apera cu totu aparatulu, córnelor si códe-lor, dar vor avé totu dreptulu, sè-si arate si coltii!

D'apoi regul'a acést'a monstruósa e totu d'odata si falsa, pentru cà nu e cu literile ce mai urméza immóia pe *d, s, t*, în suieratórie, ci — dupa cum am aratatu mai sus — semi i ce se afla între *d, s, t* si *e* din radecin'a cuvêntului, d. e. putredi-escu, pasi-escu, tieri-na etc. Er déca atare semi-i acolo nu esista, *d, s, t*, nici nu-si póte perde sunetulu originalu, d. e. *plat-escu, gas-escu, terribile, testamentu, serbatóre, disciplina* etc.

Feriti-ve asiá dara — de atari asiá numite regule întortocate, cari numai depoporaliséza iéra nu ajuta ortografi'a etimologica, — si precisati atátu regulele, câtu si esceptiunile asiá, cá ele sè fia lesne de întielesu, lesne de învetiatu si lesne de tiênutu în minte; apoi cá ele se póta — cuprinde între barierele sale tóte — séu celu pucinu marea maioritete a casurilor, pentru cari ele s'au facutu.

Mai fia-mi permisu sè întrebu si acea, de ce tréba e formul'a *ione* în locu de *iune* când putemu traí omenesce si cu acést'a? Apoi bage de sama, cà celu ce vré sè scape de *iune* lesne cade în *oane* d. e. legiune si legióne, bune si bóne etc.

Spre norocire, vedemu din annalele sociétatii, cà nici ea nu se tiêne întru tóte de aceste regule pe câtu excessive pe atátu si defectuóse, — ci totu mai tare se apropia de acelu stadiu. unde etimologi'a trebue sè tiêna equilibriulu cu recerintiele fonetice.

Déca peste aceste mai avemu înca ceva de dísu, aceea este recomandarea, cá — dupa ce academi'a își stabiliséza regulele sale de scrisu, apoi sè le si tiêna mai cu acuratétia. — D. e. în annalele sociétatii, din an. 1877 pag. 2, punctulu 2, aflàmú într'o singura alinea urmátóriele variante: *existá, essemplarulu, exacta, exemplariulu, essactitatea, essista, textulu* etc. — Asiá pe alte multe pagini aflàmú: *tiparésca* si *typari* (pag. 4); *Muzeu* si *museu* (pag. 33 si 69;) etc.

Dupa ce annalele sociétatii se tramitu la tóte sociétatile literarie din afara, ori ce strai-nu observându aceste alteratiuni, va dice: cà aceste variante sânt pentru erori de tipu pré dese, iéra pentru sistema — pré nesistematice. Déca unu particulariu cade în atari inconsecintie, se póte mai lesne escusá; — dar la o societate academica, care trebue sè tréca de modelu în scriere, — atari gresieli se iérta mai cu greu.

Ceva atentiune mai multa trebue sè-i recomandàmú sociétatii academice si în privin-ti'a semnelor de accentuare, când aflàmú d. e. în annale pag. 3: „*a ne opri aici spre a arata* (opri — aratá); pag. 4: *va capata* (capetá); *a tine* (tiné — tiené) etc. — Apoi sè nu ignoreze, cà publiculu cetitoriu astépta cu totu dreptulu, cá sè nu lipsésca nici odata acele indicie aperte de lînga *i*, cari i dà acestuia insusirea d'a schimbá sunetulu lui *d, s, t* în siueratórie, — pentru cà altu-cum cetitorulu nu scí îndata deosebí pe *tine* de *tiene, sine* de *sine, platii* de *platii* etc.; si de ce *i* immóia pe *d, s, t* în cuvintele: *disse, (disse)* éra în *prapadis* nu, în *audit* (audit) iéra în *claditu* nu? etc.

Din extremele oposite ale ortografielor fonetice si etimologice, — putemu vedé, cà: *in medio veritas*.

Parasésca fonetistii córnele si códele cele de prisosu, apoi formele cele stricate si straine precum sânt finalele în nație, fința etc.; iéra de alta parte mai slabésca si etimologistii din corsetulu latinítatii cei pré strinse, cu care întiepenescu unele cuvinte, cum sânt: *scalimburile leporilor de prein vinia* etc. si buna sama ne vomu puté intalni unii cu altii prietinesce si pe terenulu ortograficu!

Vrêndu a încheiá nu potú sè lasu neatinsa imputarea cea stereotipa a celor din colo, cà noi cei de dincóce avemu unu stilu greoiu, cà scriemu într'o sintaxa straina; cà întrebuintiámú pré multi latinismi etc.

Asiá e! trebue sè recunóscemu tóte aceste; dara déca ne influintiéza limbele între cari traimu, nu e vin'a nóstra; dupa cum nu e nici meritulu eschisivu alu celor de din colo, cà influintiati de limb'a francesá au adoptatu o sintaxa mai potrivita cu limb'a romána.

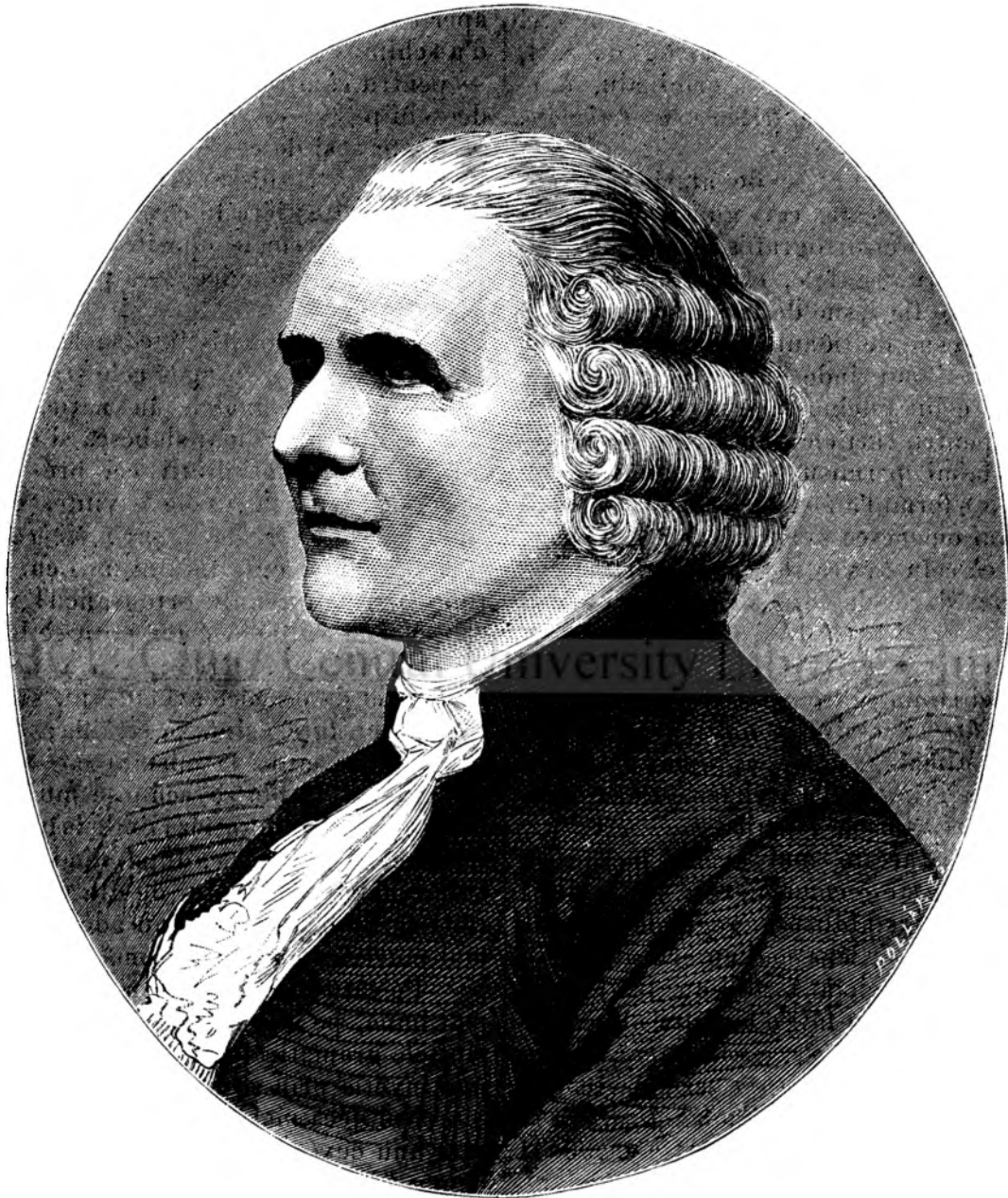
Pe câtu înse cei de din colo au o sintaxa mai buna, pe atátu de defectuosi sânt în recerintiele gramaticale. Pare cà la ei nici nu se mai invétia prin scoli gramatic'a romána.

Noi déca mai adoptámú din când în când câte unu cuvêntu latinescu, apoi celu pucinu i dàmú form'a limbei románe. Cei de dincolo înse primescu în limb'a romána cuvinte franceze cu carulu, fâra sè le e îmbrace în portulu românescu. Ei încarca limb'a romána cu gasconade galice garnitite cu totu felulu de alte cuvinte straine, — pare cà te affi în bazarulu din Tiarigradu!

Asiá gasimu prin tóte gazetele lor: *a decedatu* si totusi *decessu*; *a decidatu* si totusi *decisiune* si *decisie*; — *a procedatu* si totusi *processu verbalu, retrocedare, retrocessie* si *retrocessiune*; a

ceda si *cessie* si *cessiune*; a *coincidatu* si *coincisu*; etc. cu unu cuvântu, ei déca afla că francesulu dice: *décéder*, *procéder* etc. apoi socotescu, că tóte verbele adoptate trebue trase pe calapodulu conjugatiunei in *are*, — fàra d'a gândi, că românulu mai are si conjugatiuni in *ére*, *ere* si *ire*.

se, cari te ostenescu de gândesci că-ti ese sufletulu pâna ajungi la capetu, — se tiênu de slabitiunile scriitorilor de din cõce. Dar dieu! si constructiunile cele marunte, de câte dóuetrei cuvinte a celor de din colo, carora li s'au scurtatu viéti'a cu câte o pauza câtu o prajina de lunga, — înca te facu sè-ti perdi rabdarea,

Jean Jacques Rousseau.

Mai departe: a *congedia pe minister*; — *prinț straniu*; — *buvoar*, *ardoasa*, *exposéu*, etc. *dizposițiuni penali* si totu acolo: *dizposițiuni generale*. — Mai aflâmu apoi: *inceapa*, *romaneasca* si la din contra: *océnu*, *tétru* etc *sdrobit* — *zdrobit* si *qdrobot*; — *ciorba de țarțăvaturi cu franțele* si *onghemoct* etc.

Perioadele cele lungi, cu incise peste inci-

— pentru că trebue sè cetesci câte diece — dóue-dieci de atari foliutie pâna affi unu conceptu rotundu, unu întielesu deplinu, o ideia completa. Sînt scriitori buni si rei si din colo si din cõce; din colo mai multi, pentru că si scriu mai multi. *Peccatum est intra muros et extra*. De acea e bine pâna putemu invetiá unii dela altii.

I. cav. de Puscariu.

S A L O N U :

Calindarulul septymanei.

Dumin.	9 21	F. 5 d. R. s. st. m. Pancrațiu.
Luni	10 22	45 mm. d. Nicopole, s. m. Vianor.
Marti	11 23	s. m. m. Eufimia, s. m. Cindeu.
Mercuri	12 24	ss. mm. Proclu, Ilarion, Serapion.
Joi	13 25	ad. arch. Gavriil, c. p. Stefan.
Vineri	14 26	s. ap. Acila, ss. mm. Iust, Iracliu.
Samb.	15 27	ss. mm. Ciric, Iulita, Loli an.

Pecatele conversatiunii.

— *Dupa Morellet (l'abbé.)* —

La conversation est la grande école de l'esprit.

Introducere.

În operele lui Swift aflăm unu micu tractatu sub acestu titlu, în care se aréta mijloculu de a perfecționá artea conversatiunii. „Acestu mijlocu, díce autorulu englesu, ce ne aduce atât'a placere si ferici-re, asíá de necesariu si nevinovatu, atâtu de usíoru tuturor ómenilor si acomodatú pentru ori ce etate si positiúne sociala, durere! ílu negligámú séu abusámú de elu cu atâtu usiurintá!“

Pe cararea aretata de acestu autoru, voiu calcá si eu esecutându dupa puteri, acea ce elu numai a schitiatu, întrebuintându ici colea observári de a lui, în cari ími voiu aflá unu conducatoru întieptu.

Voiu începe cu Swift, cá sè aratu ímportantí'a acestui obiectu :

„De si obiectulu, díce elu, asupra carúia mi-am propusu a aduná câte-va reflexiuni, se presinta în unu modu fórte naturalu spiritulu nostru, eu am aflatu cá nu a fost atinsu, decátu fórte raru si în trecátu. Din parte-mi eu nu aflu ceva mai ímportantu de petrunsu, mai de interesu si asupra caruia ar fi mai multu de dísu.

Acésta ímportantí'a va fi simtita de totu omulu care va recunósce, cá ómenii cei mai culti si-au primitu cea mai mare parte a cunoscintíelor díu conversatiúne.

Eu nu pretindu de locu a vorbí aci de cele d'ântâiu idei si notiuni morale, sociale, literarie etc., cari le luámú díu educatiúne; de si mai cá amú puté díce, cá ele adese nu sînt de cátu o adunatura de vorbe si frase, cari nu contiénu nici o ideia luminata si precisa, pâna ele nu au fost desbatute în areopagulu conversatiunii.

Pucini cetescu cu destula atentiúne pentru a-si primí ideile si opiniunile lor díu carte; conversatiúnea dá primele idei, ea le desvólta si le aduce la cócere.

Mi-ar puté reflectá cineva cu acea observatiúne atâtu de generala, cá 2 disputanti mai totu-de-una iesu díu duelulu de idei cu acelesi opiniuni, cu cari au intratu.

Atunci asíu respunde : cá de si e greu a convinge pe celu ce ratacesce în conversatiúne, totusi índuintí'a discussiunii asupra opiniunilor nu este mai puçinu reala, fiind cá martorii neinteresati ísi facu parerile lor dupa adeveturile aretate de unulu ori al-

tulu díu combatenti. Afara de acea chiar celu ce nu avea dreptu, care închisesse ochii ínainte a adeveturului, íncea nu-si pastréza acést'a incapatiénare, îndata ce mai târdíu se va întrebá cu sânge rece de a avutu dreptu ori nu, ma adese se întórce de sine la parerea ce eri o combatuse cu atât'a focu.

„Conversatiúnea e școl'a grandíosa a spirituluí“; a dísu unu betránu ínvétíatu francesu; si acést'a nu numai fiindcá ne ímbogatesce cunoscintíele, ce numai cu greu le-am fi aflatu în alte isvóre, dar ea ne face spiritulu mai vigorosu, mai dreptu, mai patrundíatoru, si mai profundu.

„Ínvétíarea díu carte, díce Montaigne, e o pornire langeda si slaba; ea nu are nici o caldura, atunci când conferintí'a ideilor lucra si sufera totu de odata; íer de conversezu cu cineva, cu unu contrariu energeticu de unu caracteru firmu; elu me combate cu succésu, ímaginatiunile lui ínnaltí'a pe ale mele: jalusí'a, glori'a, lupt'a me ímpintena si me ínnaltí'a mai pe sus de mine énsumi.“

Montaigne depinge aci efectele conversatiunii díu disputa; acést'a e mijloculu celu mai síguru, de a deprinde si a întari tóte facultátile sufletuluí.

Ea produce unu efectu dúplu; pe de o parte íntaresce forti'a celui ce disputa, de alt'a descépta si ascutíesce atentiúnea celor ce-lu asculta. Conversatiúnea dá sufletuluí mai multa activitate, memoriei mai mare tarí'a si judecátii mai multa petrundere. Dorintí'a de a vorbí díu, ne dá espressiuni mai portrivite. Tém'a de a cadé díu parahegismu ne departéza de paradoxia. Dorintí'a de a fi ascultati cu interesu ne síoptesce tóte mijlócele eloquentíei íertate de conversatiúnea familiara, si câte odata figuri oratorice díu, când ele potú avé locu cá provocate de natur'a obiectulu si de ímpregiurári.

Nu voiu sè dícu ínse cá ómenii cu talentu naturalu si mari conversatori sînt díu totu casulu ómeni cu spiritu si cinstiti; cáci spiritele false si vane, ómenii de partida séu cerbicosi, pentru cari conversatiúnea nu e decátu unu câmpu, díu care ei lupta cá gladiatori, si cari nu voiescu sè ajunga, decátu la o victoria aparenta si nici decum la adevéru, acestia díu locu sè ajute, marescu falsitatea spiritulu lor, perseveréza díu opiniunile lor scálciate si se facu nesuferiti ínainte a celora díu, dupa a caror favoru umbla.

De alta parte foculu conversatiunii descépta si animéza atentiúnea díu ascultatori.

Ín cei mai multi ómeni cetirea nu e ínșocita de acea atentiúne, care e mijloculu tuturor cunoscintíelor nóstre. Acést'a atentiúne devine usíora díu conversatiúne; vocea, gestulu, tonulu celui, ce vorbesce, mai pe sus de tóte déca e animatu si de o usíora contradicere, ascutu, asíá dícúndu atentiúnea nóstra si dau unu avéntu ideilor nóstre.

Unu efectu nu mai puçinu avantajosu alu conversatiunii e perfecționarea moralitátii si sociabilitátii ómenimei.

Unu omu póte sè aiba séu sè-si faca síesi princípíi de ímmoralitate, pâna ce elu nu tractéza decátu cu sine énsusi; díu díu comerciulu ómenilor díu sine e cu neputintí'a a se stablí macsime nemorale si a redicá víçíulu la virtute, celu puçinu cu óre-care succésu. Nici odata nu se vor puté vatemá pe faci'a princípíele generale ale moralei, nici a se contestá drépt'a lor aplicatiúne.

Dreptatea e o cerintí'a a omuluí, si ea are asu-

pra noastră unu imperiu asiá de mare, încâtu afara de împregiurări abnormale, când dominéza disordinea si spiritulu de partida, nu o putem combata cu fația senina, căci ei tóta lumea i aduce omage.

(Va urmă.)

I. S. Paulu.

Jean Jacques Rousseau.

— La portretulu de pe pagin'a 328. —

În septemân'a trecuta a serbatu Franci'a iérasii aniversari'a mortii de o suta de ani a unui mare scriitoru alu ei. Acest'a e Jean Jacques Rousseau, alu carui portretu îl publicâmu în nrulu presinte.

Dênsulu s'a nascutu la 1712 în Genf, unde tatalu seu a fost orologeru, si a voitu cá si ffulu seu sê devina industriasiu. Dar acest'a n'avù inclinatiune pentru acésta cariera, ci se facù scriitoru si cu timpulu deveni unulu din cei mai mari filosofi francesi.

Spațiulu nu ne iérta sê ne ocupâmu mai pe largu de activitatea acestui barbatu. Dintre tôte scrierile sale, mai sus se înalta romanulu seu „Emil“, care cuprinde principiile sale de educatiune, despre care Goethe a scrisu, că este bibli'a educatiunii naturale.

Spiritulu din operile sale a facutu mari cuceriri nu numai în patri'a sa, dar si afara de aceea în tóta lumea. Numele lui a ajunsu a fi amintitu de-alaturea cu cei mai renumiti barbati de litere ai lumii întregi.

Elu a muritu la 2 iuliu 1778. Osemintele sale sânt în înmormântate în Pantheon.

P u n c i u.

În hotelulu în care siedeaa Beaconsfield la Berlin se aflá si o cântareția renumita.

Într'o deminétia, acést'a voindu sê plece, ordoná sê i se aduca papucii, spre a se puté îmbracă.

Ordinulu fu executatu. Cântareti'a voi sê-si traga papucii. Dar ce sê vedi? Aceia erau pré mici.

Servitorulu gresí. I aduse papucii lui Beaconsfield, care are picidre mai mici decâtu artisti'a.

Ea rosí — de mânia.

O cestiune de domeniulu dictionarului diplomaticu moscovitu, pe care o reproducemu dupa „Statet'a“:

„Nu mergemu dupa cuceriri“ ar fi dîsu unu diplomatulu rusu la ocasiunea isbucnirii resboiului din Orient.

— Atunci pentru ce cereti Basarabia, — observá acum cineva.

— Cestiunea Basarabiei este o cestiune de *recucerire*, — respunde ingeniosulu diplomatulu.

Acestu sistemu de argumentare ne aduce aminte urmatorulu dialogu dintre doi amici, cari perdura de curêndu pe unu alu treile amicu alu lor.

— Sermanulu X., — dicea unulu, — doctorii putura sê-lu scape de cele doue atacuri de apoplezia; de alu treilea înse ei nu-lu putura *vindecá*.

— Pentru cá mórtea l'a *revindecatu*, — respunde gânditorulu celalaltu.

Éta vr'o doue glume si din mișcările electorale! Unu fostu deputatu, care în cursulu dietei tre-

cute numai atunce viniá la Budapesta când se platiau diurnele, se presintá dílele trecute înaintea alegatorilor sei, dorindu a fi candidatu si pentru diet'a viitoare.

Înse unulu din alegatori îl întimpiná cu acésta vorbire scurta:

— Nu ne trebuie asiá omu scumpu, care la dieta numai — pentru bani se aréta.

*

Alta scena! Unu alegatoru apostrofá pe fostulu deputatu cá a totu tacutu.

Acel'a respunde:

— Nici nu v'am promis eu cá voiú tîné vorbiri, ci numai cá-mi voiú tîné vorb'a!

Si fu aclamatu érasii unanimu.

Literatura si arti

„**Scól'a Româna**“, fói'a pedagogica a dlui B. Petri, incetata din caus'a indiferentismului publicului, va aparé érasii. Ni se scríe din Sibíiu, cá dlu Petri a fost invitatulu din mai multe parti a renece publicarea foii sale, deci o va si scóte, si anume din lun'a lui octomvre, dar nu mai multu în tóta septemân'a, ci în fasciøre lunarie.

✓ **Confiscare.** Directiunea de poliția din Gratiu a confiscatu brosiur'a a dóu'a din istori'a resboiului orientalu, scrisa de dnii Alexi si Maxim Popu. Decí autorii ceru paciinti'a abonantilor, pâna ce séu voru scóte brosiur'a de sub sequestru séu vor face a dóu'a editiune.

✓ **Biografii române.** „L'Orient“ promite cetitorilor sei, cá în vederea viitoareii constituante, si cu scopu de a face cunoscuti în strainatate pe barbatiú cei distinsi ai României, va începe publicarea unei serii de biografii, în ordinea urmatóre: a) ministrii acum la putere; — b) fostii ministri; — c) senatorii; — d) deputatii; — e) diaristii, scriitorii, poetii, advocatii, medicii, industrialii, marii agricultori, etc.

Biserica si scóla.

✓ **In institutulu pedagogicu-teologicu din Aradu** esamenele s'au încheiatu la 5 iulie st. n. Pr. SSa parintele episcopu diecesanu a asistatu la tóte, dimpreuna cu delegatii consistoriului în persónele dlor V. Babesiu, dr. P. Vasiciu, G. Vasilieviciu si G. Popa. Resultatulu a fost îndestulitoru.

✓ **Pr. SS. parintele episcopu Ioanu Metianu**, cu ocasiunea visitatiunii sale canonice în partile Butenilor si Halmagiului, a daruitu gimnasiului din Bradu 200 fl., pentru care si sinodulu eparchiei votase 1000 fl.

✓ **Din dieces'a Aradului** se scríe „Telegrafulu Românu“, cá pe acolo se vorbesce pâna în cercurile cele mai de înfluintia, cá urmatorulu presiedinte alu consistoriului oradanu are sê fia protosincelulu din Aradu Iosifu Goldisú, séu professorulu dr. Ilariu Puscaru din Sibíiu.

✓ **La Iasi** în 29 iunie st. v. s'a tînutu solenitatea împartirii premiilor pentru învetiaceii tuturor scólelor publice de acolo. Serbatórea s'a deschisu prin unu discursu alu revisorulu școlaru Const. Chiritia, asistându prefectulu judetului, rectorulu universitatii, ajutorulu de primaru si unu publicu numerosu. — La 27 iunie s'a facutu împartirea premiilor la institutulu academicu si la Liceulu-nou.

O universitate pentru femei în America. La 1875 unu legistu, Henry Durant, a înființiatu la Wellesley o universitate pentru instrucțiunea superiōra a femeilor. În anulu școlasticu din urma la acēsta universitate au studiatu 322 de femei. În clas'a de chimia vr'o 70 de invetiācele facura esperintie într'unu laboratoru. Pentru esperintiele de electricitate si magnetismu e o sala mare, si șiese laboratorie pentru celelalte studie. Bibliotec'a universității se compune din 15,000 volume.

Societati si institute.

† Sectiunile Asociatiunii transilvane. Precum se scie, Asociatiunea transilvana înca la înființarea sa în anulu 1861 a prevediutu prin statutele sale si compunerea a trei sectiuni științifice. De atunci si pân'acuma acēsta dispozițiune a statutelor nu se putu realizá. În fine înse în adunarea generala din Blasiu, ținuta în anulu trecut, alegându-se presiedintii acelor sectiuni, constituirea lor înca urmă la 20 iulie a. c. în Sibiu, unde reșiede comitetulu. Spre acestu scopu însusi presiedintele Asociatiunii Rds. D. Timoteiu Cipariu merse la Sibiu; afara de dsa se mai adunara acolo dnii dr. Pavelu Vasiciu din Timisōra, Antonelli si I. M. Moldovanu din Blasiu, dr. Silasî din Clusiu si altii. Sectiunile se constituira astfel: sectiunea filologica, presiedinte T. Cipariu, vice-presiedinte Ioanu Popescu, secretariu I. M. Moldovanu; sectiunea istorica, presiedinte G. Baritiu, vice-presiedinte dr. Iosifu Hodosiu, secretaru dlu dr. Ilariu Puscariu; sectiunea sciintielor naturale, presiedinte dr. P. Vasiciu, vice-presiedinte dr. D. P. Barcianu, secretaru Eugenu Brote. Sectiunile constituite se si întrunira a se consultá. Sectiunea sciintielor naturale a decisu înființarea unui museu alu Asociatiunii. După șiedintia Esc. Sa mitropolitulu Miron Romanu a întrunitu la mēs'a sa pe mai multi din membrii externi.

✓ Despartiemēntulu IV alu Asociatiunii transilvane pentru literatur'a si cultur'a poporului românū va ținē adunarea sa generala în comun'a Sesciori, la 1 augustu st. n. Directorulu acestui despartiemēntu e dlu Simeon Balomiri, actuariu dlu Ioanu Paraschiv.

✓ Societatea Petru Maioru a tinerimei române din Budapesta a publicatu raportulu seu pe anulu școlaru 1877/8. Din acestu raportu vedemu, cā în anulu espiratu Societatea a desvoltatu o activitate fōrte îmbucurátore, încātu acel'a totu-de-una va revocá o dulce memoria în membrii. Societatea a ținutu 30 de șiedintie, în cari s'au cetitu 19 lucrari, literarie, beletristice, științifice, criticate mai tōte prin o comisiune anume, care a raportatu în șiedintiele Societătii, unde asupra raportului s'au facutu debateri. A ținutu si o șiedintia publica, la care participá tōta inteligintia romāna din Budapesta. Bibliotec'a are 613 carti; restulu cassei e 42 fl. 45 cr., înființându-se si unu fondu inalienabilu, care se urcá la sum'a de 42 fl. 15 cr. Curatorulu acestui fondu e Ill. Sa dlu Ioanu cav. de Puscariu. Comitetulu fu compus astfel: presiedinte Iosifu Vulcanu, vice-presiedinte drd. Aug. Dumitreanu, secretaru Nestor Opreanu, notari Gr. Pletosu, I. Tr. Popu, bibliotecaru Tr. Barzu, casaru Const. Radulescu, contr. G. Creniceanu. Numeralu membrilor a fost 22.

✓ La Resinari în 7 iulie s'a serbatu a diecea ani-

versaria de când bravii locuitori de acolo își înființara o „cassa de economii si anticipatiunii.“ Acest'a e primulu institutu de bani în Transilvania, înființatu într'o comuna curatu romānesca, cu fonduri adunate dela membrii comunei. Exemplu pré demnu de imitatu si de recomēdatu — dice „Observatoriulu“ de unde scōtemu aceste șire — la tōte acele comune, cari se afla în pozițiune si între împregiurari cá Resinari. Urmele activității Resinarenilor se cunoscu îndata ce si intratu în comuna. Ōmeni bine nutriti si îmbracati, partea cea mai mare a locuintielor construite din materialu solidu, câte-va strade si multime de curti ale caselor pardosite cu pétra, cum nu vei vedē în nici unu orasiu, de es. ungurescu cu acelasi numeru de locuitori, adeca dela 5000 pâna la 6000 mii de suflete; dōue biserice, una vechia, pe alu carei locu fusese alt'a stravechia, dela care s'a passtratu anulu 420, alta mai noua, din cele mai mari romānesci în Transilvania, ambele gr. resaritene, si a trei'a mai mica gr. catholica; edificiu de școla ridicatu înca dela 1836 pentru 5 clase, casa comunala, ospetaria noua, care ar putē figurá în piati'a ori carui orasiu. Dara ceea ce face mai mare onōre acelei comune este suprindiatorulu numeru de barbati trecuti prin școle si esiti de asupra în diverse ramuri ale vieții publice, în cleru, în ramur'a juridica, în ôste, în medicina, comerciu etc.; pe lânga aceea, parte mare din locuitori sciu citi, scrie si computá, iera o frunte dintr'ensii au studiatu la gimnasiuri si școle reale ori comerciale.

Societatea „Crucea rosia“ din Bucuresci, dupa dorint'a mai multor persōne d'a cunōsce sum'a reala încassata de acea „Crucea roșia“ si cheltuelele efectuate, face cunoscutu cā, de si la venituri se vede sum'a de lei 540,639⁹⁵/₁₀₀ si la cheltueli lei 493,970⁹/₁₀₀, înse în aceste sume sūnt mai multe cifre înscrise numai de ordine, în conformitate cu regulele financiare; dar sum'a reala încassata este de lei 421,936⁵⁷/₁₀₀ si sum'a cheltuelelor este de lei 383,024⁷⁷/₁₀₀.

Ce e nou ?

Monumentulu lui Barnutiu. Ni se scrie din Selagiu, cā cu ocașiunea adunării generale a Asociatiunii transilvane se va inaugurá si monumentulu lui Simeon Barnutiu, care se afla înmormēntatu în comun'a sa natala Bocsia-romāna, la departare de o óra de Simleu. Serbarea se va ținē la 7 aug., si astfel membrii Asociatiunii vor putē luá parte la ea.

Miscari electorale. Ministeriulu de interne a îndreptatu unu cerculariu catra jurisdicțiuni, cā cu ocașiunea alegerilor de deputati dictali acele se ieie tōte mesururile, spre a împedecá ori ce agitatiuni contrarie statului. — Primulu sânge în cauze electorale a si cursu, si anume la Gyöngyös. Partid'a liberala a voitu se onoreze cu unu conductu de faclii pe candidatulu ei L. Kovács V.; înse opositiunea-întrunita, (candidatulu ei S. Mudrony,) a întimpinatu cu petri conductulu. Partid'a liberala fu silita a stinge faclielē si a o tulí la fuga. Dōue-dieci de ênsi fure raniti.

Congressu internationalu pentru femei. La 25 iulie se va deschide la Paris unu congressu internationalu în interessulu dreptului femeilor. La acestu congressu vor luá parte mai multi membrii ai parlamentelor europene, precum si unu numeru mare de dame. Congressulu va fi împartitu în cinci sectiuni: istorica, pedagogica, economica, morala, legislativa.

Emanciparea femeilor. Camer'a comunelor la Londra a desbatutu la 19 junie bilulu relativu la drepturile politice ale femeilor, propusu de Courtney. Din 459 votanti 140 au votatu pentru, si 219 în contra.

Juvaerele reginei Isabella acuma se liciteza la Paris. Resultatulu licitatiunii inse nu coresponde așteptărilor sale. În diu'a prima spera unu milion, si nu s'a încassatu de câtu 503,590 franci. Se crede, că unu cercelu va trece cu 300,000 franci.

Stóreci multi. Diarulu „Pressa“ spune că de vr'o 10 dîle s'a ivitu, pe teritoriulu comunei Fundenii în Români'a, unu numeru spaimântatoru de stóreci, în lungime ca 20 centimetre, ier în circonferinția cá 8, colórea galbena cenusîa, parându la prim'a vedere sierpi. În patru dîle, au nimicitu peste 120 falci de grâu, ale arendașului Verona. Acesti rodietori diu'a sânt invisibili, stându ascunsi prin gauri; nóptea numai iesu si își urméza prad'a, disparându la vederea ómenilor. Visitatorii curiosi spunu, că nimenea nu póte a dá o parere positiva, ce a fost pe locul devastatu si cum a peritu grâulu, déca nu li s'ar spune. La o parte din grâu au mâncatu paele cu spicii, la alta parte numai spicii, si la alt'a radacin'a. Ómenii cei mai inaintati în vârsta spunu că n'au mai apucatu o asiá nenorocire.

† **Sciri merunte.** La Siermusi (Transilvania), se va tîné în 28 juliu unu balu în folosulu școléi gr. c. de acolo. — Moceanu a începutu cu trup'a sa reprezentatiunile de dantiu la Paris în teatrulu „Folies Bergères.“

Ghicitura de siacu

de Leontina I. Stofanu.

unu	tunci	si	Se-	ru;	ve-	cu-	ce
tu	te,	do-	se	tre-	onu	Nu	diu
Si-a	si-cu	tii	Cá	'n	se	sun-	to-
mor-	sier-	viin-	ni!	mici	riu	ce	în
si	ni,	ro-	fra-	la	tu	du-	Do-
De	pa	die-	a-	ma-	Au	lu-	sor-
ci	re-a	si	nu-	în	A-	ri-	pa-u-
du-	me	de	ve-	re-a-	nu	te	me

Se póte deslegá dupa sarituiulu calului.

Deslegarca ghiciturei de litere din nr. 45 :

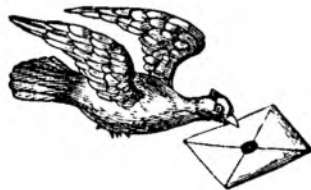
Si speranti'a mea cea dulce
Éta s'a realizatu :
Am resplat'a cea mai scumpa,
Ángerulu celu mai curatu . . .

Nici nu este nime 'n lume,
Sè se fi simtîtu
Asiá multiamitu cá mine,
Asiá fericitu !

Iosifu Vulcanu.

Bine au ghicit'o dómnele si domnisiórele : Ioana Veresiu n. Joodi, Emilia Muresianu, Iosefina Christescu, Amalia Popescu, Lucreția Dimbu, Sofia Ardeleanu, Eufrosina Crisiana, Maria Popu, Ludovica Munteanu, Leontina Micșunescu.

Post'a Redactiunii.

Mahala. Ni pare reu, că nu vi putemu satisfacé dorintî'a. Bagati de sêma, când vi se aduce dela post'a de acolo.

Dlul I. I. în F. Pána ce nu le vedemu, nu putemu sè prometemu nimica. Dar scrisórea sè fia mai corecta !

Dlul dr. L. P. în S. Poti sè-lu traduci, căci pe când îl vei fini, dóra si noi vom dispune de spaciu

A. Încátu scimu noi, nu sânt înca traduse. Cu cea mai mare placere le vom publicá. Numai scrisórea sè fia mai corecta. Unde sè-ti tramitemu fói'a în lunile viitoare ?

Seocrate. Amu publicá-o bucurosu, dar în multe locuri nu sântemu capabili a ceti scrisórea. Ai puté dóra s'o dai cuiva cá s'o decopieze. Nu ni trebne scrisóre frumósa, ci numai legibila, si mai alesu numele proprie sè fia scrise corectu.

Nr. 9 alu „Siedietórei“ conține urmatórele materii : Fét'a de generaru, balada poporala din Ardealu, tramisa de I. B. Muntencescu, — Unu satu batusu de Dumnedieu, de Unu preotu necasitu, — Dicatóre române din Selagiu, tramise de Simion Rotariu, — Ungureni si ardelenii, de Elia Popu, — Doine si hore din Maramuresiu, de Grigorie Balintu, — Pace séu resboiu, — Tóte sânt bune cum le-a lasatu Dumnedieu, anecdota, de I. Chitta, — Ghici, ghicitórea mea, de Petru Popoviciu Ivascu, — Hodoroscu si Troscu, — Întrebări, de Simion Rotaru.

„Siedietórea“ ese în trei septemâni odata. Prețulu ei pe anulu întregu e 1 fl. 50 cr. Abonamintele se platescu înainte, si se primescu numai pe anulu întregu. Carturarii poporului sânt rugati a respândi fói'a acésta în poporulu nostru.

Rugâmu pe acei abonanti ai nostri a caror abonamente au espiratu la finea semestrului primu, cu nr. 48, sè binevoiésca a le rennoi câtu mai curéndu, séu a ne retransmite nrile déca nu vreu sè aiba si mai departe fói'a nóstra.

Proprietaru, redactoru respundietoru si editoru : IOSIFU VULCANU.

Cu tipariulu lui Alesandru Kocsi in Pest'a. 1878. Calea tierei nr. 39.